

Bon-BOM

2016. november | A Bolyai Önképző Műhely lapja | 6. évfolyam, 2. szám

Nulláról az Ellátóig
2. oldal

Pórusl járt cicák
13. oldal

Helló, Halloween!
5. oldal

Közterületnevek
16. oldal

Költő vagy Zenész?
7. oldal

Kötéltánc
17. oldal

Vikingek Amerikában
9. oldal

November
19. oldal

Hitler álma
11. oldal

Emlék
21. oldal

Nulláról az Ellátóig

Egész nyáron várta a látogatókat a Velencei Biennálé, mely kétfelvéte hivatott a művészetek legújabb vonulatait és tendenciáit bemutatni a nagyérdemű közönségnek. November végén zárja kapuit a Biennálé építészeti kiállítása, mely az olasz kisvárost 37 ország 88 projektjével tölti meg. A részt vevő államok többsége saját állandó (vagyis nem időszakosan felállított) nemzeti pavilonját töltheti meg erre az időszakra. Magyarország az első közt, 1909-ben építette pavilonját, és azóta résztvevője az eseménynek.

Az ideai főkurátor Alejandro Aravena chilei építész *Reporting from the front*, vagyis *Jelentés a frontról* címmel hirdette meg a kiállítást. Olyan építészeket helyezett a középpontba, akik a mai környezeti, gazdasági, politikai és társadalmi problémákkal küzdő világra reagálnak. Nagyon széles és színes spektrum gyűlt össze Velencében, többek között a migránsok befogadásával foglalkozó német pavilon, a közel-keleti békefenntartók helyzetéről tudósító holland pavilon vagy a brit pavilon, mely provokatívan felteszi a kérdést: a hosszú évek folyamán kialakult lakóházi funkcióknak van-e létjogosultsága a mai változó lakossági szokásokkal teli társadalomban.

Idén méltó módon képviseli nemzetünket az egri Arkt Építész Stúdió Kft.

Művészeti Ellátó projektje. A Ludwig Múzeum, mely a pályázó magyar projekteket zsűrizte, a következőképp fogalmazott: „A közösségi építészet ünnepe ez a pavilon.” Nem túlzó a kifejezés, az Ellátó, ahogyan a legtöbben nevezik, a közösségre reagál, és akár a közösségi tervezés iskolapéldája is lehetne. Mi az a közösségi építészet, és miért olyan nagy szó? – tehetjük fel a kérdést. A közösségi építészet mint irányzat nem mondható radikális újításnak. Az, hogy ma ekkora hangsúlyt kap, többé-kevésbé a gazdasági válság eredménye. A válság előtt Magyarországon, a világ más részeihez hasonlóan, tömegével emeltek olyan épületeket, melyek szükségessége vagy átgondoltsága megkérdőjelezhető. A recesszió nagyon mélyen hatott az építőiparra. Mivel kevés volt a tőke – hétköznapien fogalmazva –, csak az az épület épülhetett meg, amire tényleg szüksége volt az embereknek, ami valóban szolgálta önnön mikro- vagy makrokörnyezetét. E cél elérésére mi lehet egyszerűbb annál, mint bevonni a helyieket és a kisvállalkozókat a koncepcióalkotásba és a kivitelezés folyamatába is – természetesen a környezet adottságait kihasználva? Ez a bevonás a közösségi építészet alapja.

Az Arkt Művészeti Ellátó projekt két fiatal építész, Fábrián Gábor és Fajcsák Dénes ötlete alapján született

meg. Amiért ez az épület büszkeséggel tölthet el minden magyart, az nem az esztétikai minőség vagy építészeti nagyvonalúság, érzékenység (és ezek nem degradáló módon értendőek), hanem maga a történet az épület mögött. Az építészpáros a 2010-es évek elején Egerben keresett otthont stúdiójának, de a kezdetektől fogva nem egy egyszerű építészirodában gondolkodtak, hanem egy olyan helyet szerettek volna teremteni, amely egyben a közösséget és a helyi művészeti életet is szolgálja. Az Ellátó lényegében kezdőtőke nélkül indult „hadjárata”. Először az önkormányzattól kértek egy funkcióját vesztett, romos épületet, ily módon jutottak hozzá a Gárdonyi kertben álló házhoz. Konceptiójuk alapját az újrahasznosítás és az olcsó, de igényes megoldások képezték. A folyamatot alapvetően befolyásolta, milyen szponzorokat találtak

projektjükhöz, és milyen anyagokhoz juthattak hozzá. Egyesek reklámfelületet láttak az Ellátóban, másoknak a rendkívüli tervezési módszer tetszett meg, és így a válság időszakában is nyitott ajtókra találtak. Mindezen befolyásoló tényezők hatalmas flexibilitást és kreatív tervezői elmét követeltek meg az építészpárostól. Nagyon szemléletes példa az az építkezési védőháló, amit egy építőipari cégtől kaptak. Ez ma a ház egyik falán függ, egyrészt vetítívászonként szolgál, másrészt a háló mögötti kiállítóteret védi a közvetlen napfénytől. Kiemelt szempont volt a helyszínen megtalálható anyagok újrahasznosítása is, így vált használhatatlan ablakkeretből asztalláb vagy ajtótokból képkeret. A már eddig is mesészerűen hangzó történetben volt még bőven potenciál. Az építészpáros két intézményt keresett fel a kivitelezés folyamata során.

Egyfelől az egri Bornemissza György Szakközép-, Szakiskola és Kollégium diákjait hívták meg gyakornoki munkára, másrészt a Heves Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet egyes fogvatartottjai is részt vehettek a felújításban. Interjúból kiderült, hogy mind a diákok, mind a rabok élvezték a munkát. Nagyon érdekes és újszerű tapasztalat volt számukra az a nagy fokú szabadság, melyet a megvalósítás során kaptak. Mélyen megérintőek voltak számomra az egyik fegyenc mondatai: „Olyan volt, mintha szabad volna aznap az ember. Teljesen más volt odakint, mint idebent.”

Nemcsak a megszületés folyamatában, de „utóéletében” is a közösséget helyezi középpontba az épület. Az egri Eszterházy Károly Egyetem diákjai rendszeresen állítják ki műveiket az Ellátóban. Ez egy sokkal szabadabb

és nyitottabb kapcsolati viszonyt biztosít a hallgatók és a helyiek között, mint amilyen korábban létrejöhett, amikor még az egyetem épülete adott otthont a műveknek. Megemlítendő továbbá a Borbár, mely szinte mindenféle közösségi eseményt kiszolgál a baráti társaságok kellemes kikapcsolódásától kezdve, a helyi amatőr zenészek előadásán keresztül, egészen az irodalmi estekig.

Igazán lélekiemelő volt ezt a projektet megismerni és megvizsgálni az Építészeti Biennálén. Talán sokszor szkeptizmussal állunk saját nemzetünkhöz: ami külföldön sikerül, az itthon úgyszem valósulhat meg. Ám minden magyar ember büszke lehet az Ellátóra, és bátran mondhatjuk, hogy a közösségi építészet diadala ez a pavilon.

Bodnár Benedek

Helló, halloween!

Amikor meghalljuk a halloween szót, általában töklámpásokra, jelmezekre, boszorkányokra, pókokra, denevérekre, csontvázakra és amerikai filmekre asszociálunk. Azonban a halloween sokkal több mindent rejt magában, mint azt elsőre gondolnánk.

Először is, honnan ered, és mi is az a halloween? Sokan amerikai ünnepnek tartják, viszont a gyökerei sokkal régebbre nyúlnak vissza – ez az egyik legrégebbi ünnep a világon. Egy ősi kelta hagyományból alakult ki: úgy vélték, hogy van egy olyan éjszaka, amikor az elmúlt év során elhunytak átvándorolnak a holtak birodalmába. Ezen a napon áldozatokat mutattak be az isteneknek, és különféle szertartásokkal próbálták távol tartani a szellemeket a holtak lelkétől.

Évszázadok elteltével több szokás keveredéséből alakult ki a napjainkban is ünnepelt halloween. A kelta *samhain* az egyik legjelentősebb ünnep volt a kelta kultúrában, október 31-e és november 1-je között tartották. Ezen az éjjelen vándoroltak az elhunytak a holtak világába. A római *pomona* pedig a gyümölcsstermést köszöntő ünnep volt. A kereszténység elterjedésével ezek a szokások egybefonódtak, és létrejött a mai halloween.

Elsőként az angolszász országokban terjedt el, manapság viszont nehéz bárhol a világon olyan személyt találni, aki

még ne hallott volna a halloweenről. Október 31-én rengeteg ember bújik jelmezbe, amit hosszantartó keresgélés, tanakodás előz meg. Ahelyett, hogy jól éreznék magukat, sokszor versengenek azon, hogy kinek jobb a sminkje, a kosztümje. Ez az ünnep is egyre jobban „elüzletiesedett”, akárcsak a karácsony: számos reklámmal találkozhatunk, amelyek például a halloweeni szellemiséget tükröző lakásdekorációhoz adnak tippeket – ezek már nem a vallási ünnephez kapcsolódnak. Persze teret ad a kreativitásnak is, mivel magunk is készíthetünk különböző díszeket, halloweeni boszorkányokat, tököket stb. idéző sütitket, legfőképpen a kicsik örömeire.

Magyarországon először a 2000-es évek elején jelent meg (főleg az amerikai filmek kapcsán), és azóta egyre nagyobb teret hódít, kinek örömeire, kinek bánatára. Egyre elterjedtebbek a halloween témájú bulik, illetve iskolai rendezvények is, amelyeket kicsik és nagyok egyaránt várnak. Október elejétől kezdve különféle eseményekkel találkozhatunk a Facebookon is, mint például a Budapest Töklámpás Fesztivál 2016. Ez a kezdeményezés nemcsak az otthonról hozott lámpásokról szól, hanem egyfajta adománygyűjtés is a rászoruló gyermekeknek. Úgy gondolom, ezek jó lehetőségek arra, hogy kiszakadjunk a hétköznapi világából, és még akár segítsünk is másokon.

A tökfargarás – a halloween egyik kulcsfontosságú szimbóluma – hazánkban is nagy népszerűségnek örvend mind a felnőttek, mind a gyerekek körében. A tóklámpás angolul *jack-o'-lantern*: egy részeges, de éles eszű naplopó utána kapta nevét, akinek magát az ördögöt is sikerült megtréfálnia a monda szerint. Azonban érdemes megemlíteni, hogy a tökfargarás nem új keletű dolog, már az 1950-es évek óta jelen van Magyarországon. Én magam is szívesen emlékszem vissza a gyerekkoromra, amikor a dédivel és a húgommal együtt faragtunk tőköt egy őszi estén. Azonban a halloween nem minden eleme lelhető fel a magyarok által átvett szokásokban. Elsősorban az Egyesült Államokban elterjedt „csokit vagy csalunk” (*Trick or treat!*) szokás – amikor a gyerekek házról házra járnak – egyáltalán nem jellemző hazánkra.

Természetesen nem szabad megfeledkezni a saját nemzeti ünnepünkről sem. A mindenszentek napja több mint ezer éves múltra tekint vissza. Ezen a napon emlékezünk meg a szentekről, a háború elesettjeiről és az elhunyt szeretteinkről. Az első feljegyzések egészen 380-ig nyúlnak vissza. A nyugati egyház liturgiájába IV. Bonifác pápa révén került be, azonban ekkor még csak a vértanúkra terjedt ki. III. Gergely pápa szélesítette ki a megemlékezendők körét a VIII. században, viszont hivatalossá IV. Gergely pápa tette a IX. században. Azóta is november 1-jén tartjuk a megemlékezést.

Összegezve, a halloweent lehet szeretni és nem szeretni, mindenki maga döntheti el, hogy megünnepli-e vagy sem. Az bizonyos, hogy a kultúránkban idegennek számít, viszont jó közösségformáló hatású: segít összehozni az embereket és elszakadni a mindennapi problémáktól.

Baráz Eszti

Költő vagy zenész?

Október 13-a fontos nap volt, hiszen bejelentették, ki kapja az irodalmi Nobel-díjat. Mindenki nagy meglepetésére ez a személy Bob Dylan lett.

A 2016-os irodalmi Nobel-díjra való várakozás a magyarok számára is nehéz volt, ugyanis két magyar író is az esélyesek között indult. Egyikük Nadas Péter volt: Kossuth-díjas író, és nem mellesleg a Digitális Irodalmi Akadémia (vagyis a DIA) alapító tagja. 2016 májusában *A Biblia* című kisregényét a *Helikon Zsebkönyvek* tagjaként adták ki újra, ezzel is mutatva munkásságának fontosságát. A másik magyar jelölt Krasznahorkai László volt, aki szintén a DIA tagja, két éve, a 60. születésnapján jelent meg az első digitalizált műve. Több díjat is kapott, például a 2012-es Prima Primissima díjat is elvitte. Sokat utazott távolkeleti országokba, többek között ilyen témájú könyveket is írt.

A Ladbrokes brit fogadóiroda szerint Nadas a 11., Krasznahorkai pedig a 14. helyet foglalta el az esélyesek között, míg a legesélyesebbnek tűnő író Ngũgĩ Wa Thiong'o volt. Ő az első *kikuju* nyelvű modern regény írója, aki küzd azért, hogy az afrikai írók saját nyelvükön is írjanak. A második legesélyesebb Murakami Haruki volt, akinek szinte egész életműve elérhető magyarul. A népszerű szerző mégis így nyilatkozott a Nobel-díjjal

kapcsolatban: „A Nobel-díj és én nagyon messze vagyunk egymástól. Ha a világon mindenki azt mondaná, hogy közel vagyok hozzá, akkor sem hinném el.” A harmadik nagy esélyes Ali Ahmad Szaid Eszber szíriai költő volt.

Mégis nem más, mint Bob Dylan folk-rock és countryzenész nyerte el a Nobel-díjat, a következő indoklással: „Az amerikai dal hagyományából megteremtette a költői önkifejezés új formáit.” A meglepetés óriási volt, hiszen Dylan a szó szoros értelmében nem költő, hanem zenész. Ennek ellenére költői munkássága kiemelkedő, attól függetlenül, hogy műveit nem szavalva, hanem énekelve adja elő. Sokan azzal érvelnek Dylan mellett, hogy „Homérosz és Szapphó műveit is hangszeres kísérettel adták elő egykoron, ám ma olvasva is gyönyörködhetünk azokban.”

Dylan fénykora az 1960-as évek-re tehető, amikor polgárjogi aktivista mozgalmakban vett részt, és háborúellenes dalszövegekkel próbált hatni a világra. Dalaira jellemző a szürrealizmus, a sajátos humor, sokszor megjelenik bennük a hétköznapiság, a vidéki élet és a munka is, zeneileg pedig a country és a folk vonalhoz csatlakozik. 1965-ben zeneileg a rock and roll hatása alá került, majd korát megelőzve elektromos erősítésű zenekarral lépett fel.

Leghíresebb lemeze a *Highway 61 Revisited*, amelyről sokaknak ismerős lehet a *Like a Rolling Stone* című szám. Ezt az albumot a *Rolling Stone* magazin 500-as listáján minden idők 4. legjobb albumának választották. 1967-ben a *John Wesley Harding* című lemezzel visszahúzódozóbb, inkább vallási hagyományokkal rendelkező stílushoz tért át. Bob Dylanre hatással volt a politika, a filozófia és az irodalom. Ma már ő befolyásolja a fiatalabb nemzedékeket. Zenei munkássága mindenképpen úttörő volt.

Bob Dylan irodalmi Nobel-díja sokak számára negatív csengésű, főként azoknak, akik irodalommal foglalkoznak. Ha egy szerző irodalmi Nobel-díjat kap, könyveit tömegesen kezdik el olvasni. Most viszont, mivel

nem íróról, hanem zenésről van szó, ez a tömeges olvasás elmarad, és így – sokak szerint – elúszik a lehetősége annak, hogy megbecsülhessünk egy igazi íróat. A másik érv Dylan ellen, hogy 75 éves korára már rengeteg díjat bezsebelt, és teljesen felesleges neki még egy, helyette más íróat tüntethettek volna ki.

Idén mindenképpen nagy port kavart az irodalmi Nobel-díj. A téma egyértelműen megosztó, hiszen a modern irodalom fogalmát értelmezték újra ezzel. Azt, hogy Dylan megérdemelte-e a díjat vagy sem, mindenki döntse el maga.

Telek Zsuzsa

Vikingek Amerikában

A középkori Európa egy részét 300-400 éven keresztül skandináv harcosok tartották sakkban. Előbb elfoglalták a közelben lévő, ismert szigeteket, majd újakat fedeztek fel maguknak. Hajóikkal messzire jutottak, az Ibériai-félsziget megkerülve az olasz csizmába is betették a lábukat. De nem torpantak meg a kontinens partvidékén, a nagyobb folyókon a mai Franciaország belsejéig, Oroszország területére, egészen Konstantinápolyig, sőt Bagdadig eljutottak. Mindezt akkor, amikor az európai hajósok még alig mertek eltávolodni a parttól. A vikingek magabiztosan, nagyszámú legénységgel érkeztek, szörnyszerű lényekkel díszített hajóikon, és mire a királyok észbe kaptak, már csak hadisarccal lehetett őket megállásra bírni.

A viking szó első írásbeli említése az angolszász krónikákhoz köthető, amelyekben a *wicingas* szó kalózkodással foglalkozó tengerészre utalt. Mivel a korabeli írások, melyekben előfordul, főként Skandináviából származnak, ezért a szó gyökere feltehetőleg skandináv eredetű, ahol a *vik* szó kis öblöt – a kalózok természetes búvóhelyéül szolgáló helyet – jelentett. A viking elnevezést nem egy egységes népre, hanem ezzel az életmóddal, harcmóddal jellemezhető népcsoportokra – norvégokra, dánokra, svédekre – értették. A vikingek amel-

lett, hogy mindenre elszánt harcosok voltak, igen jól kereskedtek is.

A norvég vikingek a szigetvilágban hódítottak, és Grönland felfedezése után, Kolumbusz előtt ötszáz évvel, Észak-Amerikáig is eljuthattak. A dánok, más néven normannok, francia területek elfoglalása után alapították Normandiát, majd innen Angliára is kiterjesztették hatalmukat. A svéd vikingek, a varégek, létrehozták a Kijevi Rusz fejedelemséget, és szorításuknak később a Bizánci Birodalom is engedett.

Kirajzásuk mozgatórugója a túlnépesedés volt. A vikingek több feleséget vehettek maguk mellé, a nagyszámú utód pedig a férfi érdemének számított. Ugyanakkor az elsőszülötti jog volt érvényben, így a kisebb testvérek, akik nem részesültek a családi örökségből, saját leleményességük és erejük révén kellett, hogy boldoguljanak. Grönland felfedezését a vikingek egy sajátos jogi aktusa, a kiközösítés indukálta. A gyilkosság miatt három évre száműzött Vörös Erik Izlandról nyugatra indulva lelt új otthonra a hatalmas szigeten. Erik úgy csábított maga mellé izlandi társakat a kolóniára, hogy a nagyrészt jéggel borított területet zöld földként írta le nekik – innen a sziget neve és éghajlata közti ellentét.

A grönlandi vikingek hőstetteiről szóló sagák három további felfedezésről mesélnek. 985-ben, amikor

az izlandiak Grönland felé hajóztak, egy Bjarni Herjólfsson nevű kereskedő a rajról leszakadva három napig nyugat felé hajózott, majd ismeretlen szárazföldre bukkant. A kereskedő beszámolóját hallva Vörös Erik fia, Leif Eriksson és társai elindultak, hogy felfedezzék az új területet. Így jutottak el Hellulandra, a „lapos kövek földjére”, majd Marklandra, „erdőföldre”, végül Vinlandra, „szőlőföldre”, amely piztrángban gazdag patakjaival, zöld fűjével és Grönlandénál enyhébb időjárásával maradásra bírta a viking felfedezőket. E három terület sorrendben a Baffin-sziget, Labrador, és Új-Fundland, amelynek északi csücskében, L'Anse aux Meadows településnél, 1960-ban norvég kutatók egy viking falu maradványait találták meg.

Azték mitológiai elemeken alapul az a feltételezés, hogy az északi hajósok még ennél is messzebb, egészen a Karib-tenger térségébe is eljuthattak.

A jóságos Ketzalkóatl-t ('Tollaskigyó'), a tudás és tanulás istenét – aki az embernek az írás és a mezőgazdaság tudományát ajándékozta –, gyakran fehér bőrű, szakállas emberként ábrázolták. A monda szerint a tenger felől érkezett szárnyas hajóival, és arra is távozott, de megígérte, hogy egyszer visszatér. A hajón érkező spanyol konkvisztádorokban az indiánok istenüket vélték felfedezni, ezért nem voltak velük ellenségesek.

A fejlett tengeri tájékozódás háttérében egy speciális eszköz állt. A korban elterjedt napóraszerű tájoló mellett, amely napsütéses időben alkalmas volt az irányok meghatározására, a vikingek egy napkőnek nevezett kőzettel felhős ég alatt is polarizálni tudták a napfényt, megjelenítve a napsugarak beesési irányát.

Héra Bálint

Hitler álma

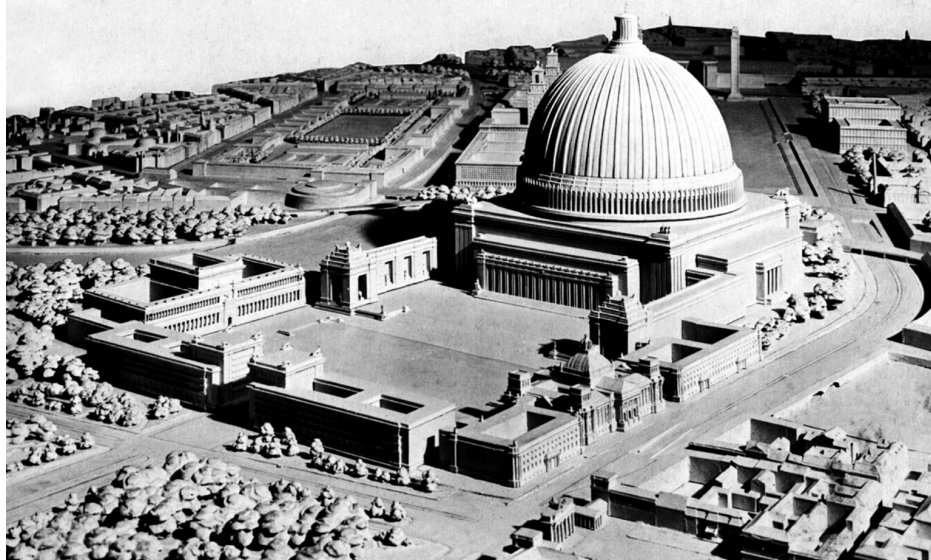
Egy sötét utópia nyomában

Kilencvenhét éve, egy hideg novemberi estén felbolydult a müncheni Hofbräuhaus. A tekintetek egy sötét hajú, bajuszos figurára szegeződtek, aki élete első beszédét tartotta. Elmondott szavainak hatása önmagát is meglepetésként érte: Adolf Hitler ekkor ébredt rá, milyen rendkívüli szónoki tehetség birtokában van. Később kamaszkora óta a pángermanizmus bűvöletében élt, és 1933-as kancellárrá válása óta mindent megtett, hogy az általa istenített árja faj elfoglalhassa méltónak vélt helyét a világban.

A társadalmat meghatározó egyén, az *Übermensch* titulus kritériumainak megfelelő férfi volt: magas, erős testalkatú, szőke hajú és kék, zöld vagy szürke szemű. Azon szerencsés német férfiakat, akik 6 lábnál magasabbak és különösen kisportoltak voltak, a társadalom legfelső szintjén, a *Hünenmensch*-ek között tartották számon, és „tisztaságkeresztet” is kaptak adottságaik elismeréseként. Az *Übermensch* típusú egyének viszonylag alacsony számát Hitler az alsóbbrendű fajokkal való káros keveredéssel magyarázta, ennek változását pedig különböző eszközökkel igyekezett elérni. Amellett, hogy az árja nőből és árja férfiból álló párokat minél több gyermek vállalására buzdította, titkos programot hozott létre *Lebensborn* néven, melynek keretében anyaot-

honokat létesített a Birodalomban és Norvégiában. Ezek a létesítmények lehetővé tették – az Európa-szerte elrabolt több százezer szőke, kék szemű kisgyermek elszállásolása mellett –, hogy a hajadon, bizonyítottan árja nők a legmodernebb körülmények között adhassanak életet árja apától fogant csecsemőiknek. A leendő szülőknek 1750-ig visszamenőleg kellett bizonyítaniuk faji tisztaságukat. A program hatékonyságát növelendő, az SS-vezér Himmler a nemi erőszakot is propagálva buzdította katonáit a német és a skandináv nőekkel való gyermeknemzésre. Az újszülötteket különleges „keresztelési” ceremóniának vetették alá: fejük fölé SS-tört tartottak, miközben szülőanyjuk felesküdt a náci ideológia alapelveire. A gyermekek később vagy árja nevelőszülőkhöz, vagy speciális nevelőotthonokba kerültek, ahol szigorú nemzetiszocialista elvek mentén nevelték őket. A programban részt vevő nőkben igyekeztek a lehető legmélyebben tudatosítani, hogy nemzetükért vállalnak szent küldetést, hiszen életük legfontosabb feladatát teljesítik: biztosítják a világot uraló elit következő generációját.

Hitler e generáció új otthonát, a Harmadik Birodalmat az újabb nagy háború során megszerzett területekkel kibővített ideális germán élettérként képzelte el, amelynek monumentális

székhelyéről, a világfővárosból vigyázza a rendet. Mivel a kancellár művészi érdeklődése a festészet után az építészetre felé irányult legélénkebben, Albert Speer birodalmi főépítész segítségével igyekezett egy kivételes metropolisz, *Germania* létrehozásával kifejezni az árja faj hatalmasságát. A fő irányvonal az új építészeti stílus létrehozása mellett a monumentalitás volt: a város központjának szánt leendő náci zarándokhely, a *Große Halle* – amely előtt Hitler tervei szerint a leigázott népek vezetőinek évente egyszer formálisan ki kellett volna fejezni csodálatukat – például a maga 290 méteres magasságával és 250 méteres kupola-átmérőjével a világ legnagyobb épületének számított volna. Ha megépült volna, telt ház esetén akár első is kialakulhatott volna benne. A csarnokot a párizsinál kétszer magasabb

diadalívvel egy 120 méter széles sugárút kötötte volna össze, melynek tervezett útjából számos lakóházat romboltak le: a lakókat az építkezés utolsó szakaszában kitelepítették, kártérítés nélkül.

Hogy mi maradt ma a grandiózus tervekből? Megbélyegzettként felnőtt egykori *Lebensborn*-gyermek, és a Berlinben ma is álló 12 000 tonnás betontömeg, a meg nem épült Győzemi Boltív alapja. A társadalom akkor szerzett sebeinek begyógyulása hosszadalmas, máig tartó folyamat – a mi felelőségünk, hogy kezelésében részt vállalva nyitott, humánus gondolkodással akadályozzuk meg korunk tehetséges, kegyetlen szónokainak érvényesülését.

Barta Eszter

Pórus járt cicák

A modern világban a macska házi kedvenc, ami vagy megfogja az egeret, vagy nem – mert ugye szeszélyes állat, ami tulajdonképpen teljes kényelemben él velünk. A középkorban ellenben a macskakínzás volt a divat: hogy miért és milyen módszerekkel, azt szeretném ebben az összefoglalóban bemutatni. A cikket csak erős idegzetűeknek ajánlom.

Az egész valahol Egyiptom tájékán kezdődött, ahol a macska szent állat volt. Továbbá a görög, a római, a kelta, a viking és a keleti kultúrákban is – az állatra nézve – előnyös hiedelmek kötődtek a cicákhoz. Ekkor azonban megjelent a kereszténység, amely a macskákkal való

jó viszonyt az ősi barbár kultúrákra vonatkoztatta.

Már a 10. század környékén is léteztek macskaellenes emberek, de a nagy tragédiát IX. György pápa hozta el az 1233-as *Vox in Rama* nevű pápai bullában. Kimondta, hogy a fekete macska – és ezzel együtt minden olyan cirmos is, amelynek a szőrében fekete szín volt – a sátán inkarnációja.

A következő jelentős történelmi momentum VIII. Ince pápa kinyilatkoztatása volt, amit az 1484-es bullába foglalt bele: „A macska az ördög kedvenc állata, és a boszorkányok bálványja.” Ezzel a kis cirmosok a boszorkányság jelképévé váltak, illetve több boszorkánnyal kapcsolatos

hiedelem kezdett terjedni, például hogy a cicák álruhába bújt boszorkányok, vagy hogy az a macska, ami hét évig szolgál egy boszorkánynak, maga is boszorkánnyá lesz.

William Caxton a következőt írta róluk: „Az ördög úgy játszadozik a gonosz lélekkel, mint macska az egérrel.” A cica megítélése nemcsak azért volt ennyire rossz, mert „játszadozik az egérrel”, hanem azért is, mert – mint jó cicagazdik már tudják – a macskákat nem lehet megszelídíteni. A *Biblia* szerint az állatok azért léteznek, hogy szolgáljanak minket – csak a macskákat elfelejtették tájékoztatni erről, így nem lehet azokat pusztán rágcsgálóirtó berendezésként használni. Emiatt is lettek a macskák démonian vadak, valamint az eretnekek állatai. Ezek miatt a macskáknak menekülniük kellett, hiszen sok brutális „játékot” játszottak velük. Íme néhány a teljesség igénye nélkül.

A macskaégetésnek nagy divatja volt, különösen ünnepek alkalmával (nyári napforduló, mindenszentek), amikor zsákba varrva vetették a cicákat tűzre. Akinek ez nem volt elég, zsákban vagy ketrecben a tűz fölé is lógatta a macskát, esetleg a bundájára öntött olajat, majd addig kergette a szerencsétlen állatot, amíg az el nem égett. Egy másik szokás szerint kipróbálták, hogy talpra esik-e a macska, ha ledobják a harangtoronyból. Amelyik túlélte, azt lent felgyújtották. Valahogy a macskák sosem úszhatták meg élve.

Olyan is előfordult, hogy a macskákat hordóba rakták: az egyik nyertes az volt, aki áttörte a hordón a fát, a másik pedig az, aki a megszökött macskát agyonverte. Egy hasonló szokás szerint odakötötték a macskákat egy fa törzséhez, majd a vállalkozó szelleműek eléjük térdeltek, és minél nagyobbat fejeltek a cicák hasába. Itt legalább az

állatoknak is volt lehetősége kárt tenni a versenyzőkben, karmolás formájában.

Voltak persze haszonszerző macskagyilkosok is, akik az égetett, szétvert, meglapított vagy éppen megkínzott cica részeit adták el, különféle boszorkányszörnyűzetekhez. Az egyik recept így hangzik: „Végy egy kövér macskát, nyúzd meg, tisztítsd meg, és húzd ki a beleit! Készítsd elő a sündisznó zsírját, a medvezsírt, gyantát, görögszénát, zsályát, egy köteg mezei szulákot és egy kis szűzviaszt! A felsorolt anyagokkal dörzsöld be, majd ezeket tömd bele a macskába, amelyet süss meg! A kisült zsírral kend be a betegeit!”

Voltak receptek, amelyekhez az élő cica is megfelelt: szőrtelenítéshez nem kellett más, csak macskaürülék és ecet keveréke. Ha mégis döglött macskában utaztak, és nem jött a várva várt baba, a nyakukba raktak egy erszényt macskamájjal és macskaherével. Egy észti szerelmi bájitalnak – vagyis inkább marcipánnak – is valószínűleg részei a macskavér és más, tényleg boszorkányosnak tűnő állati részek.

Íme néhány olyan középkori hiedelem, amely a mai napig is él a – főként fekete – macskáról. Ha fekete cica keresztezi az utadat, balszerencse ér. Ha mindez holdfényes időben, balról jobbra haladó macskával történik, akkor járvány végez veled, egyesek szerint viszont csak a jobbról balra tartó macska hoz szerencsétlenséget. Ha egy kutyája vagy más állat átmegy a macska

útvonalán, mielőtt te magad megtennéd, akkor az átok megtörik.

Ha a fekete cica beteg vagy gyerek ágyára ugrik fel, az ágy tulajdonosa meg fog halni, ugyanis a macska kiszívja az alvók lelkét. Emiatt sokáig használták a „fekete macska ül a lelkeken” mondást, ami azt jelentette, hogy „mindjárt meghalok”. Ha a cica átugrik egy holttesten, akkor a halottból vámpír lesz, kivéve, ha megölik a macskát.

Síron fekvő macska az elhunytat a pokolra küldi. Ha belerúgysz egy cicába, reumát kapsz. A macskák látják a szellemeket, ördögöket és minden természetfeletti lényt. Ezenfelül kilenc életük van, és amúgy sem tanácsos egyedül megölni egy macskát, mert a sátán megbosszulja majd. Ha találunk egy fekete macskát, amelyiknek csak egyetlen fehér szőrszála van, és sikerül azt úgy kitépni, hogy a cica nem karmol meg minket, akkor szerencsénk lesz a szerelemben, és gazdagok leszünk.

A sok hiedelem miatt a macskák majdnem kihaltak, de szerencséire erre nem került sor. Sok babona a mai napig él még a fekete macskák kárára, egyes hiedelmek viszont megpróbálják a szerencse állatának beállítani őket, hogy mégse legyen olyan rossz sorsuk. Bár a cicák már nyugalomban élnek, azért a fekete macska örökre a boszorkányokhoz kötődő motívum marad.

Különleges közterületnevek

A *Budapest Főváros Közterület-név-jegyzéke* című, bárki számára elérhető dokumentum tartalmazza az összes budapesti közterületnevet, ami napjainkban körülbelül 8000 adatot jelent. A közterületnevek vizsgálatával – többek között – a nyelvtudomány, azon belül pedig a névtan, az *onomasztika* foglalkozik.

Kiről és miről nevezhetnek el közterületet? Bárkiről és bármiről. Több tucatot olyan közterületet ismerünk, amely tiszteletre méltó személyről, sokszor hősről kapta a nevét (pl. *Görgey Artúr tér*, XXII. kerület), de vajon találkoztunk-e már olyan utcanévtáblával, melyen egy csekély értelmű medvebocsnév szerepel. A XXIII. kerületi *Micimackó utca* névválasztását a közeli iskola indokolja.

A név megmutathatja, hova vezet az adott közterület: *Péceli út*, *Bécsi út* és – a három kerületen áthaladó – *Ferihegyi repülőtérre vezető út*. Habár a közterületnevek általában röviddek, egyszerűek, és a névadók igyekeznek

elkerülni a birtokos szerkezet használatát, szép számmal akadnak kivételek.

Gyakran látunk az utcanévtáblákon idegen eredetű neveket. Ezeket jó esetben le tudjuk írni: *Bud Spencer park* (III. kerület), *Elvis Presley park* (II. kerület); rossz esetben viszont fogalmunk sincs a helyesírásról: *Enzsöl Ellák utca* (XVII. kerület), *Valdemar és Nina Langlet rakpart* (XI. kerület).

Előfordul, hogy a közterület neve azt fejezi ki, hogy igazából nincs is neve: *Nevenincs ösvény* (XII. kerület) vagy *Névtelen tér* (XX. kerület). Habár természetesnek vesszük, hogy a közterületnevek két részből (egy vagy több előtagból és egy meghatározott utótagból) állnak, egy tagú nevekre is találunk példát. Az *Elágazás* a XVII. kerület központján áthaladó és egymást keresztező főutak (*Ferihegyi út* és *Pesti út*) által létrehozott útkereszteződés hivatalos neve. Utcatáblán nem szerepel, házszám nem tartozik hozzá.

Rákóczi Adrienn

Kötéltánc

Megszületsz. Épphogy kilátsz a könnyeidtől, amelyeket a Földre érkezésed pillanatában ejtesz, már indulhatsz is. Előtted egy vastagnak épp nem mondható kötél, alattad a tátongó mélység. Az első lépés: az első lépés. Csak úgy lehetsz kötéltáncos, ha tudsz járni.

Ha ez megvan, gyerünk, tanulj meg beszélni. Azért ha belegondolsz, ez jogos elvárás. Így nem kell egész életedben tippelgetni, hogy épp miért bögsz. Ma-ma. Pa-pa. Isk-ola. Nem, nem! Rosszul szótagolsz! A tanító néni gonosz vigyorral megrángatja a kötelet. Ekkor azonban még szerencséd van, mert a szüleid enyhítik a lengést.

Felnősz. Ez egy nehéz mozdulat, sokáig kell gyakorolnod, hogy re-

megő lábakkal felegyenesedj. Megeshet, hogy visszazuhansz ülő helyzetbe. Esetleg a lázadó kamasz szerepét veszed fel, vagyis azt próbálgatod, milyen mély az a szakadék, amelytől óva intenek. Hát mély.

Stratégiát váltasz. Most már át akarsz jutni a túlsó oldalra, éppen úgy, mint mindenki más. Egyik láb a másik után. Lassan, nagyon lassan. Megtanulod, mik azok a társadalmi normák, amelyeket betartva nem esel le a kötélről. Az arany szabály: ne légy túl szélsőséges, ne dőlj ki egyik irányba sem túlzottan, mert véged! Például ne légy naiv, de ne is légy cinikus! Ne légy birka, ami csak megy a tömeg után, de ne is maradj le a nyájtól, mert különccnek titulálnak! Vagy vegyünk

egy hétköznapi! Legyél csinos, de azért ne túl csinos! Légy önzetlen, de ne szorítsd háttérbe magad! Légy önmagad – hirdetik a reklámok, miközben éppen az a céljuk, hogy a termék megvásárlásával te is illeszkedj be a fogyasztói társadalomba!

Vicces, igaz? Nyilván azt gondolod, ha körbeveszed magad a szeretteiddel, ők majd fognak, nem zuhanhatsz le. Ám az a rossz hírem, hogy mindenki csak magáért felel, mindenkinek a saját kötelén kell végigmennie. Annyit tehetnek, hogy átdobnak hozzád egy speciális cipőt, amelynek a segítségével kevésbé csúszik a talpad. Ha kicsit körül nézel, láthatod, hogy ők is keményen gyakorolnak. Néha sikítás, sírás hallatszódik, máskor diadalittas

kiáltás. De figyelj befelé! Menj tovább csendben! Mindjárt átérsz.

Közben észreveszed magadon, hogy kötéláncod nagy részét várakozással töltöd. Csak tartanék már ott – gondolod magadban. Aztán ráéssz, hogy közben nem is figyeltél arra, milyen izgalmas lengeni a kötélen, keresni a járási módokat, kapaszkodókat. De még van tíz centi, megteheted. Na! Végre értelmet nyert ez a hosszú és fárasztó procedúra. Gratulálunk, átértél! Újra szilárd talajon vagy. És ezzel véget is ért kötéláncosi karriered, vagy ha úgy tetszik: fizikai léted. Kiálltad a próbát.

Szilágyi Anna novellája

November

Néha elgondolkodom azon, vajon miért novemberre tették a minden-szentek ünnepét és a halottak napját. Ilyenkor általában szürke az idő, és hamar sötétedik, emiatt az emberek eleve nem derűsek. Szomorú ünnep, szomorú helyen, szomorú időben.

Mégis kimegyek a temetőbe. A munkaszüneti nap meghozta az eredményét: tömeg van. Az emberek többsége sapkában, sálban, télikabátban, lehajtott fejjel menetel. Nem néznek egymás szemébe, hiszen ilyenkor mind kiszolgáltatottak vagyunk, a lelkünk egyik legsebzettebb részét bányásszuk elő. Az öltözékeken a fekete szín dominál. Mellette jól meg-

férnek a szürke sírkövek, némelyiken még élesek, másokon már kopottak a betűk. Ilyenkor még a virágokat sem látom szépnek. Vagy azért, mert tudom, hogy milyen célból készültek a nagy csokrok, koszorúk, vagy mert fáj, hogy ugyanúgy el fognak fonynyadni ezek a növények, ahogy az egykor zsongó, rohanó, gondolkodó emberek is elporladnak.

A családtagok gondosan megtisztítják a sírokat, majd rápakolják a friss virágokat és a mécseseket. Figyelem őket. Feltűnik, hogy milyen keveset beszélnek, mintha a rájuk zúduló érzések elnyomnák a szavakat. Sírás viszont nem hallatszik, az

tapasztalatom szerint csak a temetés-kor „elfogadott”.

Veszek egy mély lélegzetet. Fagyos a levegő, az avar és a viasz illatát érzem. Füst is száll, valahol már javában fűtenek. Ahogy kifújom a levegőt, lát-szik a leheletem. Erre fölfigyelek, és megint a körülöttem ballagókat kezdem nézni. Körülöttük is fehér felhők lebegnek, egyeseknek az orrán, másoknak a száján keresztül. A lét látható jele.

Az idő eleve borús, de most már sötétedik is. A temetőt fák szegélyezik, a nagy részük már teljesen kopár, csak néhányon vannak elbarnult levelek. Talán mégsem olyan rossz ez az időpont? Az őszi az elmúlás jut az eszünkbe, akkor meg már összeköthetjük a halottainkról való megemlékezéssel.

Emlékek. A legtöbben az elménkben és a szívünkben hordozzuk őket, de most meglátok egy idős asszonyt, aki közvetlenül a kereszt tövébe letesz egy fekete-fehér, esküvői fényképet. Biztosan a férjével van rajta, aki már elhunyt. A kép laminált, így sem az eső, sem a könnyek nem fognak kárt tenni benne.

Mostanra teljesen besötétedett. Azt mondják, a temetők ijesztőek éjjel, de én épp az ellenkezőjét tapasztalom. Az eddigi letargikus, sivár hangulat helyére valami varázslatos lép. Az a sok-sok mécses, amit eddig az itt lévőek gyújtottak, gyönyörűen megvilágítja a teret. Egy kis szél megrezegteti a lángjukat, mintha táncolnának. Egyre kevesebben vannak, a távozók ütemes lépése a lehullott leveleken olyan, mintha szívdobogás lenne. Bár a szív megáll, mikor a test meghal, én hiszem, hogy a lélek tovább él. Ez a sok kötömb és föld tehát nem az elhunyt szereteteinket rejti. Csak egy jelkép az egész temető, lehetőség a megemlékezésre.

Ahogy végignézek a sírokon, már túl tudok látni rajtuk, egy másik térbe és időbe. Ahelyett, hogy a földön már nem lévőek békében nyugodnának, inkább úgy képzelem, folytatják az útjukat. Felemelkedem a nagymamám urnája mellől, és hazaindulok.

Szilágyi Anna novellája

Emlék

Mereven ült a széken, mint valami szobor. Hatalmas, égszínkék szemével fáradtan nézett ki az ablakon. Odakinn mindent ellepett a puha hó, minden olyan fehér volt, ragyogó és csábító, ám ő mégsem mehetett. Nem mozdulhatott, hisz nem tudott. Születése óta keze és lába csak használhatatlan kellék volt számára, nem tudott vele mit kezdeni. Sohasem tudta megszorítani a kis kezét, mely annyit szorította az övét.

Szőke haja finoman omlott a vállára, csipkeruhája, mely hajdan olyan fehér volt, mint a kinti táj, most kissé koszos és szakadt volt – ám az még így is szépen állt rajta. Már nem az a kisasszony volt, aki régen, mikor még ott állt mellette az a másik kislány. Az a másik kislány, aki pont úgy nézett ki, mint ő. Az a másik kislány, aki azóta finom porrá lett, valahol a föld alatt. Megbetegedett egy hideg télen. Ő kint maradt az udvaron, és kis barátnője csak úgy, szinte felöltözetlen szaladt ki hozzá egy szál hálóingecskéjében.

Tüdőgyulladást kapott, csúnyán köhögött, sokszor volt lázas, nyűgös, és mégis minduntalan csak az ő társaságát kívánta. Az övét, aki pont olyan szép volt, mint maga a kis beteg. Így még az arcuk is egyformán sápadt volt, mint a legfinomabb porcelán. Édesanyja heteken át

virrasztott mellette, könnyeit számtalan hullatta, de hiába. A beteg kislányon nem lehetett segíteni, és egy nap visszament az ő igazi családjához, az angyalokhoz.

Ő pedig azóta is itt ül, és vár. Némán, akár egy szobor. Szólni sem tudott soha, de ez sem őt, sem kedves barátnőjét nem zavarta, hisz kettejüknek épp elég volt, ha a szemével mosolyogni tudott. Bár szemé néha némi hidegséget sugározott, a kislányra mindig odaadó, meleg kedvességgel pillantott. Ők ketten megértették egymást. Szinte egyek voltak. Ám most egyedül van. Ugyanaz a ház, ugyanaz a szoba, ugyanaz a szék, évek, évtizedek óta. Aki valaha ott lakott, már rég elköltözött vagy meghalt, és ő ott maradt egymaga, ugyanazon az egyetlen ablakon kibámulva. Nem bánta, múltjának csak az évek, évtizedek, évszázadok, akár évezredek is, az ő szíve örökké hűségese maradt ahhoz a szívhez, ami egykor oly nagyon ragaszkodott hozzá, és oly nagyon szerette őt. Sosem felejtette el a cseppnyi kezecke láztól forró szorítását, mikor betegségtől legyengült karjával olyan sután magához ölelte őt, az örök némát, a bénát, aki soha egyetlen szóval, öleléssel sem tudott viszonzni semmit. Mégis ott volt mellette az utolsó pillanatig. Aztán,

mikor a másik kisasszony – mert ők ketten voltak a ház kisasszonyai – ismét hátára vette szárnyát, lehunyva égszínkéek szemét és ajkára véve örök csendes mosolyát, ő átköltözött ebbe a szobába, ebbe a hintaszékbe.

Itt nézte az évszakok múlását: nyáron a sok szép virág nyílását ott, az alatt a fa alatt, ahová a kisasszonykája költözött, ősszel a mókusok szaladgálását a fára fel és a fáról le. Télen a ragyogó havat bámulta és emlékezett. Emlékezett arra a hideg estére, a köhögésre, a rekedt kis hangra, amint azt sírta: hozzátok ide mellém, őt akarom. A szenvedésre, mikor még az ő szíve is majdnem megszakadt a fájdalomtól, a magány érzésétől és a tudattól: ezentúl nem lesz, aki őt magához öleli, aki beszélget vele, akinek ily kedves lenne, és aki ily kedves lenne öneki.

Aztán tavasszal, mikor a hó felolvadt, és elnyelte azt a még dermedt föld, figyelte, ahogy a világ ébredezett. Ilyenkor az ő szívében is mindig valami remény ébredt, hogy valaki újra ide talál jönni, karjába veszi, kis kezével simogatja, kibontja elkócolódott, aranszöke haját, belenéz nagy, égszínkéek szemébe, és megtalálva benne az évtizedek fájalmát és magányát, rámosolyog, kedvesemnek becézi, teával kínálja, elbeszélget vele. Mennyi mondanivalója lenne! De nem szólna egy szót sem. Ajkát egyetlen hang sem hagyta még el, csupán szemével mesélne mindarról, ami vele történt, a nyarokról, mikor kint játszott a kis kertben a cselédekkel meg a kisasszonnyal, mikor az járni és beszélni tanult, hogy hallgatta első szavait, és hogy örült neki, hogy helyette is beszél az eleget, lefordítva az ő minden gondolatát. Mesélne a tavaszról, mikor ideérkezett, és megcsodálták, milyen szép, milyen törekeny ő, majd a rá következő tavaszokról, mikor a kisasszony elkezdett egyre jobban, egyre nyilvánvalóbban hasonlítani rá. Hogy nevetett az egyik a cseresznyepiros ajkával, másik pedig az égszínkéek szemével.

Az őszi, mikor eltévedt özgidakerült hozzájuk, és ők szép, színes faleveleket gyűjtöttek, hogy azal etessék a szegény jószágot, meg a konyhából csent frissen sült kiflivel. A télről, mikor a kisasszony szép,

fiatal édesanyjával és komoly tekintetű, de jókedvű édesapjával szánra ültek, és a kocsis visszafelé majdnem eltévedt. Mesélne, mesélne ő, de mennyit! Csak nincs kinek.

Egyedül ő volt, a hintaszék és az ablak egy üres szobában, egy üres, elhagyatott házban, ahová oly rég nem tette be senki a lábát. A házban csak a szél járt, a korhadó ablakkeretek és ajtók réseiben. Az itt-ott lepotyogott cserepek nyomán a padlás beázott, és a plafonon hatalmas foltok keletkeztek. Az idő vasfoga mindent megrágott itt, de épp ez az, ami miatt biztonságban volt az egész. Egy ilyen hely senkinek sem kellett, senki nem jött ide, hogy beköltözön egy ilyen magányos, szomorú történetű házba. Erre nem járt még betörő sem, hisz itt nem volt érték,

itt nem volt senki és semmi. Csak ő egymaga.

Az üres szoba, benne a széltől néha meg-meglebbenő, kopott, szakadozott függöny, a rozoga, magányosan nyikorgó hintaszék, amelyben hajdan két egyforma kisasszony üldögélt, és amelyről egy napfénytől kopott régi fénykép még tanúskodott. Édes vagy keserű, fájó vagy kedves pillanatok, érzések. Más nem volt, és nem is számított senki, semmi. Mindent elnyelt a feledés, az idő enyhítő árnya és a házat ellepő por. Csak őt és az emlékeket nem. A baba hideg, kék üvegszeméből egy-egy forró könnycsepp gördült végig a hűs porcelánarcon.

Benkó Luca novellája

Impresszum

Szerkeszti: Rákóczi Adrienn

Korrektúra: Arnótszky Judit Janka, Barta Eszter, Herbst Rebeka,
Komlói Réka, Nagy Henrietta

Munkatársak: Baráz Eszti, Barta Eszter, Benkó Luca,
Bodnár Benedek, Héra Bálint, Szilágyi Anna, Telek Zsuzsa
Grafikus és tördelő: Bakó Kármén, Nagy Henrietta, Tóth Anita
A borítón Miruna Corneanu fotója látható.

Szerkesztőség: 1148 Budapest, Örs vezér tér 11. fszt. 1.

E-mail: bom@e-nyelv.hu

Honlap (korábbi számokkal): www.bolyaimuhely.hu

Alapítva 2011-ben.

A Bon-BOM című lapot a Médiahatóság 2012 októberében
nyilvántartásba vette.

Megjelenik 2016-ban a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával.

TODAY I DREW ANOTHER PICTURE IN MY "DINOSAURS IN ROCKET SHIPS" SERIES, AND MISS WORMWOOD THREATENED TO GIVE ME A BAD MARK IN HER GRADE BOOK IF I DIDNT STOP!

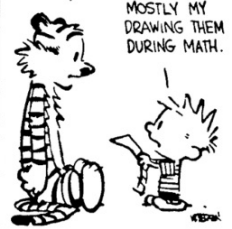
THE ARTS ARE UNDER ATTACK! FREEDOM OF EXPRESSION IS BEING SOWELCHED!

THE AUTHORITIES ARE TRYING TO SILENCE ANY VIEW CONTRARY TO THEIR OWN!

WHAT DOES YOUR TEACHER OBJECT TO ABOUT DINOSAURS?

MOSTLY MY DRAWING THEM DURING MATH.

BIG IMPORTANT SECRET THINGS! GO AWAY! GET LOST!

ALL RIGHT, DANDELION HEAD! WHO CARES WHAT YOU DO ANYWAY!

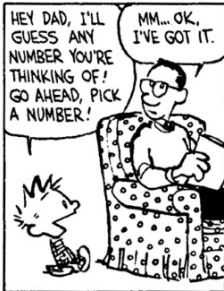

WERE DOING GREAT THINGS WERE HAVING FUN!

I THOUGHT WE WERE BORED OUT OF OUR SKULLS

OH HUSH YOU DONT KNOW ANYTHING.

Calvin and Hobbes Complete Collection - 7 - Attack of the Deranged Mutant Killer Monster Snow Goons

<http://calvinhobbesdaily.tumblr.com/>

